

Això, evidentment, no és llatí, i diríem que abans d'això no hi ha més que buit filològic, fins a les mencions del S. x. Si no fos que en el poema *Ora Maritima* d'Avienus, basat en un periple grec massaliota de c. al S. VII a.C., s'anomena un indret *Cypsela* (v. 527; cf. *Fontes Hisp. Ant.* I, 14, 32, 33, 137), molt visible per als navegants, i situat en aquests paratges. La semblança fonètica és colpidora, perquè essent breu la e, s'accentua esdrúixol, com el nostre ΚΥΪΣΑΛΟΣ; i la grafia amb y ja indica que el periple grec portaria *Κύψελα*.

Ja és antiga la identificació d'aquest lloc amb el de *St. F. de Guíxols*: P. de Marca (S. XVII), el P. Risco de la *España Sagrada*, K. Müller (el savi editor de Ptolemeu) (II i p. 154), Othmer (*BABL* VI, 331) i molts altres, hi han estat d'acord. Altres han dubtat; altres han negat la identificació amb Calella de Palafrugell (que era arbitrària), i la que ha argumentat algun amb el poblat ibèric d'Ullastret (en l'obra pòstuma de Tovar, *Iber. Landeskunde, Tarraconensis*, p. 464) és un pur disbarat geogràfic,³ puix que Ullastret és uns 15 k. terra endins de la costa; i en el baix Ter (prop de 30 k. al N. de St. Feliu); i el periple es refereix a un port de mar, o almenys a un paratge molt visible des de mar.

En canvi és raonable pensar que el que veu el periple massaliota és el «Turó dels Guíxols», en el qual, diu Josep Pla, «hubo un poblado ibérico, entre la playa del pueblo y la de Cala Nans --- explorado por González Hurtelbis» (*Guía de la Costa Brava*, p. 79). Que la identificació sigui amb aquest indret precís, o un altre de molt pròxim, no és cosa essencial per a l'etimologia, però essent un turó vora la costa només escau a un lloc molt vistent per als navegants.

I de tota manera, d'una banda o altra ha de venir aquest nom *Guíxols*, que des del S. x apareix com designatiu del venerable monestir: un nom heretat des dels temps pre-romans és ben natural que fos pres com a respectable banderola de la institució, i de la vila i el port tan pròspers ja a l'Edat Mitjana.

El que costaria més de creure és que aquest nom vingui verament del grec (així Othmer); la -A- posttònica, que hem establert com demostrada per les dades medievals, acaba de refutar-ho. El que devia passar és que els navegants grecs s'assimilaren un nom aborigen —ibèric?, pre-romà indoeuropeu?—, adaptant-lo a mots grecs usuals: veg., s. v. *Anesa*, l'hellenització *Οἰνοῦσα*; i, per a l'ibèric *Diniu*, la llatinització *Dianium* i hellènicament *Ἀρτεμισιον*.

En efecte, és visible que coincideix amb una munició de noms grecs ben coneguts: *Κύψελα* plaça forta d'Arcàdia, *Κύψελα* ciutat de Tràcia (a 40 k. de la costa de l'Egeu, 60 de Galípoli i 220 a l'O. de Bizanci); *Κύψελος*, el «tirà» de Corint historiat per Heròdot (I, 14, 20, 23; III, 48; v. 92, 95); d'on segurament el llinatge corinti dels *Κυψελίδαι* (id. VI, 28); *Κύψελος* també nom d'un atenès (ib. VI, 34-36). Més hi ha:

Més a prop: en una peça de ceràmica trobada a Empúries es llegeix *ὁ δεινα Κύψελος ἔγραψε* ('ho ha escrit un tal *Cýpselos*'), p. p. Almagro (*Insctrs. de Amp.*, n.º 37, pp. 50-51). Hi ha també el mot grec apellatiu *κυ-*

ψέλη 'capsa', 'caixa, cavitat'; i l'hellenisme II. *cypselus* 'falcot, mena d'orenet'; i tot plegat pogué influir. Però sobretot els citats NLL i NPP. I en tot cas rebutjo la idea que sigui un mot verament grec de tal significat, aplicat pels navegants grecs, per alguna fantàstica comparació de forma. No: queda provat per la forma etimològica ΚΥΪΣΑΛΟΣ, a què hem arribat, que no es tracta més que d'una natural assimilació que feren uns navegants grecs, a uns noms grecs parònims.

Que d'on vindria ΚΥΪΣΑΛΟΣ? Ibèric?: la semblança, amb formes com *ΥΪΚΛΑΚΟ-* (*Villec*) o *ΚΑΝΪΚΛΑΒΕ* (> *Canillo* que hem establert a l'art. *Canillo*) és vaga però perceptible. I recordem que el nostre ΚΥΪΣΑΛΟΣ es dona la mà amb noms ibèrics o ibero-bascoïdes de la costa al N. i al S. de Guíxols: *Begur* < BEKO-URI, *Tossa* < *Torsa* TŪRISSA. És el supòsit més prudent.

Bé que també hi ha noms pre-romans indoeuropeus (recordem *Blanes*, si va en combinació amb el *promontorium Celebanticum* del Periple < KENO-BLAND-IKO-, com hem conjecturat en aquell article). Per ventura, un celtoide o sorotàptic ΚΟ-ΥΚΣΕΛΛΟ- 'el molt elevat' (fonèticament, cf. el que dic de *guix* en el *DECat*), format amb el conegut mot cèltic *úksellos*, cf. *Chalabra* UXELLÁ-BRIGA, en el meu treball de *Br. z. Nfg.* 1973, 270-271, combinat amb el prefix ΚΟ-/ΚΑ- (*DECat* IV, 186-187), que era de la mateixa família. Però molt més arriscat fóra això. Jo no hi insistiria.⁴

¹ Sense: a. 966: «Sti. Felicis monasterium», com afr. E. de *Torsa* i *Sti. Leontii* ['Salionç'], Monsalv. xv, 209.7. Ací ja no cal donar-ne més. — ² Llibre que contribuï útilment a esvair faules pseudo-històriques, basades en deshonestos crònics etc., a les quals havien donat crèdit Roig i Gelpí, Cano, Yépez, Argaiç etc. — ³ Tinc entès que aquesta absurda identificació era cosa de P. Pericay: Tovar rebutja severament les «combinacions etimològiques» d'aquest ex-deixeble seu (l'autor de la famosa «etimologia ibèrica» del nom *Empúries!*). — ⁴ Descartem una pensada que podria tenir algú. Es dona el cas que la muller del donador de la doc. de 1041 al monestir, es diu *Chixol* (< gòt. KIHSELI). Però és impossible que el nom del monestir vingues del d'aquesta dona, o tota altra coetània, puix que ja consta *Gissalis* i *Iecsalis* 100 anys abans.

Guja, V. *Aguja*
Guirt i *Gurb*, van com apèndix a la fi de l'article *Gurri*

GULABDAR (o GULATDAR), *Serra de ~*

Contrafort septentrional del Puigcampana, a la Marina Val., que afronta amb els termes de Benimantell, Finestrat i Polop.

PRON. MOD.: *el gulabdâr*, oït a Polop (xxxiv, 190.6) i *el guladâr*, oït a Benimantell per JCoromines (xxxv, 20.18).

ETIM. De l'àrab *qorà ad-dâr* 'les alqueries de la ca-